

*Jasna Vujić
Dajana Grbac
Mirela Čugura*

PRILAGOĐENI PROGRAM NASTAVE TJELJSNE I ZDRAVSTVENE KULTURE ZA UČENIKE OSNOVNE ŠKOLE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

1. UVOD

Učiteljima obrazovnih predmeta u osnovnim školama priznat je dodatak na primanja (15% do 20%) na ime rada u posebnim uvjetima, a odnosi se na rad s učenicima s teškoćama u razvoju. Obveza učitelja je izrada posebnog ili prilagođenog programa (u suradnji sa defektologom), i vrednovanje dostignuća učenika prema tom programu. U odgojnim predmetima ti učenici pohađaju redovni nastavni program, što je navelo tim (profesor TZK, defektolog i psiholog) u OŠ «B.Šulek», Slavonski Brod, da pristupe izradi prilagođenog programa za nastavu TZK za ove učenike.

2. ANALIZA PROBLEMA (STANJE)

U školi je 18 učenika koji se obrazuju i odgajaju po modelu individualizacije i 8 učenika za koje se izrađuje program po modelu djelomične integracije. Ti su učenici uključeni u redovni program nastave TZK, a njihova nazočnost na satu, ponekad, znatno utječe na radnu atmosferu i učinkovitost sata. To su učenici koji se lako uoče po dva osnovna modela ponašanja:

1. uvijek ostanu bez para i/ili su ona/j zadnja/i izabrana/i u tim;
2. većinom su «dežurni krivci» za narušavanje radne atmosfere i/ili nepoštivanja pravila sportske igre.

Profesoru TZK nije od velike pomoći saznanje da se za te učenike izrađuju posebni ili prilagođeni programi u obrazovnim predmetima, tj. da je proveden postupak za utvrđivanje primjerenog oblika školovanja. Često je i obiteljska situacija u tim slučajevima složena na način da je nemoguće dobiti liječničku potvrdu za «B» program.

U nastojanju da učenika zadrži u procesu stalnog vježbanja, prof. TZK se susreće s najmanje tri razine nejasnoća/problema:

- a) nepoznavanje učenikovih mogućnosti u prostoru prijema i prerade informacija, kod prof. TZK otvara dilemu je li učenik razumio postavljene zadatke;
- b) struktura motoričkog zadatka je slijedeća stepenica koju treba svladati na najoptimalniji način (za konkretnog učenika, ostale učenike i učitelja) uz najmanju opasnost od ozljede (konkretnog učenika, ostalih učenika i učitelja);
- c) vrednovanje dostignuća učenika, čije je samopouzdanje već na kušnji zbog svakodnevne spoznaje osobne posebnosti, stalni je ispit za sve (konkretnog učenika, ostale učenike i učitelja).

3. CILJ PROGRAMA

Izradom prilagođenog programa nastave TZK pokrenuo bi se drugačiji slijed događanja: veće zadovoljstvo učenika s teškoćama u razvoju pri svladavanju primjerenog zadatka; posvećenost zadatku smanjuje njihovo neprimjereni ponašanje čime se osiguravaju radni uvjeti

koji smanjuju rizik od ozljede i povećavaju učinkovitost sata; stvaraju se pretpostavke za bolja osobna dostignuća tih učenika u prostoru tjelesne i zdravstvene kulture. Za očekivati je da će primjena programa ići u prilog i boljoj socijalizaciji ovih učenika.

4. PRILAGOĐENI PROGRAM – plan izrade

Višegodišnje praćenje događanja u praksi (iskustva prof. TZK i konzultacije sa stručnom službom škole) dovelo je do gore iznesene artikulacije problema, a kao moguće rješenje planira se pristupiti izradi oglednog primjera prilagođenog programa nastave TZK za učenike s teškoćama u razvoju za 2002/2003. šk. godinu. Primjena programa bi se pratila dvije godine, a za ocjenu uspješnosti programa koristili bi se, osim rezultata antropometrijskih i motoričkih mjerenja i upitnici koje bi popunjavali učenici (na koje se program primjenjuje), prof. TZK i stručna služba Škole (pedagog-defektolog-psiholog).

Do početka školske 2002/03.godine planira se:

1. osnovati skupine učenika prema obilježjima teškoća u razvoju
- *defektolog, psiholog, prof.TZK;*
2. izraditi prijedlog prilagodbi nastavnih tema TZK po slijedećim kriterijima:
 - primjena teme bez izmjena;
 - prilagodba u stupnju usvojenosti motoričkog zadatka;
 - prilagodba vremena usvajanja motoričkog zadatka;
 - izostavljanje teme.- *prof. TZK, defektolog, psiholog;*
3. izraditi individualni prilagođeni program TZK za svakog učenika prema dominantnoj skupini obilježja
- *prof. TZK;*
4. upoznati roditelje s prijedlogom programa
- *prof. TZK, razrednik*
5. ishoditi odobrenje učiteljskog vijeća za primjenu prilagođenog programa (zajedno sa zahtjevom za odobrenje primjene posebnog programa za učenike oštećenog zdravlja).
- *defektolog.*

Praksa poznaje i slučajeve kada razredno vijeće i stručna služba predlažu pokretanje postupka za utvrđivanje primjerenog oblika školovanja za učenika, no, roditelji tog učenika ne daju suglasnost. Posebnost nastave TZK (organizacija sata i opasnost od ozljede) opravdavaju primjenu ovog programa i kod tih učenika. Primjena programa se omogućava u okviru i po postupku «modela školske individualizacije».

Je li profesoru TZK, koji već radi nekoliko programa na jednom satu (djevojčice + dječaci + »B» program + homogene skupine po usvojenosti zadatka..), potrebno novo opterećenje u radu? Nije! No, ako se izradi ovog programa pristupi kao sistematizaciji postojećeg rada i to uz stručnu pomoć psihologa i defektologa, program olakšava rad.

6. ZAKLJUČAK

Profesori TZK provode nekoliko programa na svakom satu, no dio tog opterećenja ne vrednuje se primjereno od strane nadležnog ministarstva. Visoku razinu u nastavi TZK vrlo često ne prepoznaju ni ostali učitelji kao ni lokalna sredina. Izrada ovog, kao i drugih programa, te njihova primjena procedurom koja uključuje suradnju na nekoliko razina, povećava pretpostavku

kako će posebni uvjeti u kojima rade profesori TZK biti uvaženi na način koji osigurava primjereno mjesto u odgojno-obrazovnom sustavu i nastavnom predmetu i predavaču.

7. LITERATURA

1. Delija, K.: Programiranje opterećenja u području edukacije. U Zborniku 10. Ljetne škole ped.fiz.kult. RH, Koreferat
2. Findak,V.: Programiranje i kontrola tjelesnog vježbanja u području edukacije. U Zborniku: 1. međunarodna znanstvena konferencija o kineziologiji, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1997.
3. Levandovski, D., Teodorović, B.: Kako poticati dijete s mentalnom retardacijom
4. Uzelac,M.: Priručnik za djelatnike u osnovno-školskom odgoju i obrazovanju i rehabilitaciji učenika s teškoćama u razvoju.